№. 22. Waszawa 1 Czerwca 1907 r. Rok 2.

Warunki prenumeraty:
w Warszawie: rocznie Rb. 4, półrocznie Rb. 2, kwartalnie Rb. 1. W Królestwie i Cesarstwie: rocznie Rb. 5, półrocznie Rb. 2.50, kwartalnie Rb. 1.25. Zagranicą rocznie Rb. 6. Za odnoszenie do domu dopł. się miesięcznie k. 5. Zmiana adresu 20 kop.

KOSMETYKA

Cena ogłoszeń:

Za wiersz petitowy jednoszpaltowy lub jego miejsce:
Na 1 stronicy okładki 30 kop.
Na innych stronicach 20 kop.
Nadesłane (w tekście) 75 kop.

Numer pojedyńczy kosztuje 10 kop.

Tygodnik poświęcony racjonalnej kosmetyce, estetyce ciała i perfumerji.

Wychodzi w każdą Sobotę.

Adres Redakcji i Administracji **Senatorska 36. Telefon 40.29.** Administracja otwarta codziennie od 11—3 prócz niedziel i świąt.

Redaktor przyjmuje tylko w Niedziele od 12—2. Rękopisów i listów nadsyłanych do Redakcji nie zwraca się.

Prenumerata „Kosmetyki“ w Galicji wynosi: rocznie koron 15, półrocznie kor. 7.50 hal. kwartalnie kor. 3.75 hal.
Główne zastępstwo na Galicję w księgarni G. Gebethnera i Spółki w Krakowie.

Piotr Klejn.

KOSMETYKA ZĘBÓW i JAMY USTNEJ.

Czem należy płukać zęby i usta.

(*Dalszy ciąg*).

Eau de Botôt.

I.

Rp.
Sem. Anisi vulgaris
„ „ stellati $\overline{aa}$ 10.0
Cort. Cinnamomi
Caryophyllor. $\overline{aa}$ 20,0
Coccionellae 10,0
wszystko grubo potłuc
Spirit. Vini 90% 600,0
Aquae comm. 400.0
Ol. Menthae pip. 12,0
Trae Vanillae 5,0
MDS.
Filtra.

II.

Rp.
Sem. Anisi 80,0
Ol. Caryophyllor.
„ Cinnamomi $\overline{aa}$ 20,0
Essent. Menthae pip. 10.0
Alcoholi 2000,0
MDS.

III.

Rp.
Anisi stell.
Cort. Cinnamomi
Caryophyll. arom. $\overline{aa}$ 20,0
Coccionellae 5,0
MDS.
Filtra.

IV.

Rp.
Alcoholi 85% 2240,0
Sem. Anisi 80,0
Cort. Chinae rubr.
Ol. Menthae pip. $\overline{aa}$ 40,0
macerować w ciągu 8 dni, przefiltrować i dodać
Mixt. oleoso balsamicae 75,0
Trae Ambrae 2,0
MDS.

V. *Prof. Holendera.*

Rp.
Sem. Anisi 80,0
Cort. Chinae rubr.
Caryophyllor.
Cort. Cinnamomi
Ol. Menthae pip. $\overline{aa}$ 40,0
macerować przez dni 8 c.
Spirit. Vini 2240,0
filtra et adde
Trae Ambrae 5,0
MDS.

Przepisów na ten eliksir jest znacznie więcej, przytoczyłem tu recepty najbardziej znane i charakterystyczne. Eliksir botowski znany jest dzięki temu, iż dawno jest w użyciu, gdyż od początku zeszłego stulecia, t. j. od owego czasu, gdy pojęcia o właściwem pielęgnowaniu ust i zębów były w zarodku i znane były zaledwie najkulturalniejszym i najwyższym sferom ludności. W owych czasach patrzono na eliksir, jako na rzecz zbytku.

Własności posiada rzeczony eliksir silnie zabarwiające, a od działania przeciwgnilnego jest daleki; posiada przytem dobry smak i zapach, jednakowoż jest słabym środkiem odwaniającym i przytem jest kosztowny, a przeto do użytku zupełnie się nie nadaje.

Eliksir botowski może być zastąpiony (bez szkody, a z pewnością z pożytkiem dla pacjenta) podług przepisu następującego:

VI.

Rp.
Alcoholi 100,0
Essent. Menthae pip. 1,0
MDS.

Oszczędność wynosiłaby wówczas 75%.

Eau dentifrice.

Rp.
Trae Catechu 20,0
„ Cinnamomi 10,0
Aquae Menthae spirit. 150,0
MDS.

Własności: Woda nieszkodliwa ale i niepożyteczna.

Eau dentifrice du Dr. Pierre.

I.

Rp.

Fructus Anisi stellati 15,0
Spiritus Vini 90% 200,0
wytrawić przez 3 doby, następnie dodać
Alcanini q. s. ad colorem
Ol. Menthae pip.
„ Anisi stellati āā gtt. 60.

MDS.

II.

Rp.

Sem. Anisi 15,0
Spirit. Vini rectificat. 200,0
Ol. Anisi stellati gtt. 50
„ Menthae pip. 1,0
Anilini q. s. ad color.

MDS.

Własności: Posiada przyjemny smak i zapach. Własności przeciwgnilnych nie posiada i jest silnie zabarwiony.

Eau dentifrice de Madame de Beaumond.

Rp.

Trae Myrrhae 20,0
„ Opii
„ Cinnamomi āā 5,0
Spiritus camphor. 1,0
Aq. Menthae pip. spirit.

MDS.

Własności: Płyn ten ma własności bardziej kojące i ściągające a najmniej przeciwgnilne, to też do celu, jaki nazwa jego wskazuje, stosowany być nie powinien.

Eau dentifrice de Mallard.

Rp.

Trae fructus Anisi stellat. 50,0
Ligni Guajaci 25,0
Cort. Chinae 20,0
Cassiae Cinnamomi 30,0
Caryophyllor. 15,0
Benzoës 10,0
Macidis 5,0
Coccionellae 3,0
Spirit. Vini 2000,0
Aq. Rosarum 1500,0
Ol. Menthae pip. 10,0
Spiritus Cochleariae 200,0

Po kilku dniach filtrować.

MDS.

Własność. Jakkolwiek płyn ten posiada przyjemny oraz nieco ściągający smak i delikatny zapach, własności jednak przeciwgnilne jego są nieznaczne. Jest silnie zabarwiony ingredjencjami, które pozostawiają trwały osad, i przytem cena takiego eliksiru, sporządzonego według przepisu łokciowej długości, nie może być nizka; dla wszystkich tych względów lepiej płukania tego nie stosować.

Eau de Suez. *G. Lohse'go (w Berlinie).*

Rp.

Amoniak

POGADANKI KOSMETYCZNE.

Dziwaczne poglądy na kwestyę wrażliwości skóry, panujące nawet w sferach ludzi inteligentnych, skłaniają nas do wyświetlenia tej sprawy, aby umożliwić czytelnikom racyonalne i umiejętne pielęgnowanie cery i skóry ciała w podobnych przypadkach.

Przez wrażliwą skórę należy rozumieć łatwe oddziaływanie jej na wpływy zewnętrzne, atoli uwzględnić należy, czy poza zwykłą wrażliwością nie kryje się przypadkiem jakaś przypadłość skóry.

Skoro bowiem gruczoły łojowe będą wypełnione tłuszczem, a w następstwie tej zmiany anormalnej naczynia krwionośne rozszerzone, natenczas łatwo wywołać zaczerwienienie nosa bądź wycieraniem twarzy ręcznikiem po umyciu, bądź też po wypiciu gorącej herbaty lub nieznaczej ilości alkoholu. Tego zjawiska nie będziemy nazywali wrażliwością skóry, gdyż każdy narząd, chorobowo zajęty, reaguje na szkodliwe czynniki.

Jeśli natomiast skóra z wyglądu normalna, pokrywa się przy lada podmuchu wiatru chłodnego, w atmosferze wilgotnej, pod wpływem promieni słońca, po umyciu twarzy twardą wodą i t. d. łuskami, „liszajami", lub też podlega stanom silniejszego podrażnienia w postaci zapalenia skóry, względnie wyprysku, natenczas mamy do czynienia z typowo wrażliwą skórą.

Wrażliwość owa odnosi się jużto do skóry w całości, jużto do jej poszczególnych części składowych. I tak spotykamy zmiany w powierzchownych tylko warstwach skóry, przyczem opierzchnienie jest najczęstszem zjawiskiem, lub też w mechanizmie naczyń krwionośnych, a wtedy tworzą się zaczerwienienia i „podskórne" pryszczyki. Typowym przykładem wrażliwości układu naczyniowego jest przypadłość zwana *femme autographique*, w przebiegu której wystarcza tępym przyrządem nakreślić na skórze dowolnie wyrazy lub figury, a rychło wystąpią w ślad za ruchem ręki smugi czerwone, utrzymujące się dość długo.

Wrażliwość skóry bywa wrodzona, a wtedy dotyczy skóry całego ciała, lub nabyta drogą nieracyonal-

Spiritus
Aether
Cochenil
MDS.
Szkodliwa!

Eau pour la bouche. *Polak & Stoeder*.

Rp.
Trae Myrrhae 160,0
„ Catechu 80,0
„ Guajaci
„ Ratanhiae aa 30,0
Spirit. Cochleariae 20,0
Ol. Cinnamomi gtt. XX.
„ Rosarum „ I.
Spirit. Vini
Aquae destillat. aa 315,0
Misce agit. et post aliquot horas filtra.
MDS.

Własności: Z pożytkiem może być stosowana przy zwiotczałych i krwawiących dziąsłach.

Eudont

Rp.
Ol. Caryophyllor.
Spirit. camphor. aa 2,0
Trae Jodi
Glycerini aa 3,0
Chlorophormii gtt. V.
MDS.
Niestosowny.

Eukalyptusowy.

Rp.
Alcoholi 1000,0
Ac. benzoïci
Ol. Eucalypti aa 20,0
Rad. Alcannae 25,0
Ol. Menthae pip. 10,0
„ Geranii
„ Caryophyllor.
„ Anisi aa 25,0
MDS.

Własności: Działa silnie odkażająco i odwaniająco, posiada przytem przyjemny smak i zapach; mógłby być stosowany, ze względu jednak, że eliksir eukalyptusowy zabarwia zęby, po dłuższem użyciu, na kolor ciemno - oliwkowy, a rad. alcannae swą barwą czerwoną potęguje to działanie ujemne, do użytku przeto codziennego zupełnie się nie nadaje.

(*D. c. n.*)

Rozmaryn.

Liście rozmarynu lekarskiego (Rosmarinus officinalis) są linijne, skórzaste, pomarszczone, z podwiniętemi brzegami, ze spodu białawo puszyste, zapach posiadają bardzo mocny a smak ostry, korzenny. Rozmaryn należy do rodziny t. zw. wargowatych (Labia-

nego pielęgnowania cery, o czem świadczy fakt zlokalizowanej wrażliwości wyłącznie na twarzy.

Jednym z czynników, wytwarzających wrażliwą skórę, jest częste mycie twarzy zimną wodą i „ostrem" mydłem z silnym zapachem, o ile te procedury mycia odnoszą się do cery, odznaczającej się już z natury skąpą wydzieliną tłuszczu, bladością i wiotkością. Skóra tych osób cierpi pod wpływem ciągłego złuszczania nabłonka i drażnienia obnażonej, soczystej jej części alkaliami i olejkami eterycznemi mydła.

Wynika z powyższych uwag, iż indywidualizowanie procedur mycia jest kwestyą wielkiej wagi, tak co do częstości, jak i wyboru mydła, oraz zastosowania temperatury wody. W omawianym n. p. przypadku, t. j., gdy skóra nie znosi mycia, będziemy się wystrzegali zimnej wody i mydła przez 14-to dniowy okres czasu. W okresie tym należy na noc natłuścić skórę twarzy niżej podaną maścią, a rano spłukać letnią wodą (bez mydła) i starannie osuszyć.

Rp.
Tannoformi
Acidi borici aa 1,0
Mitini puri 30,0
M. f. ung. S. Maść.

Po upływie dwóch tygodni wolno myć twarz letnią wodą i mydłem, atoli łagodnem w rodzaju mydła mitinowego, natłuszczając twarz od czasu do czasu powyższą maścią.

Wystrzegać się należy środków wchłaniających wodę, tudzież drażniących, a zatem zgęszczonej gliceryny, spirytusu i preparatów z zawartością alkoholu, jak niemniej kosmetyków o nieznanym składzie chemicznym.

Wrażliwość skóry ciała uśmierza się skutecznie kąpielami z kory dębowej, (sposób przyrządzenia takiej kąpieli podał Dr. W. M. w № 13 r. b. „Kosmetyki", dokąd czytelników odsyłamy) i nacieraniami ciała letnią wodą z octem, (łyżka octu stołowego na litr wody). Na tem miejscu przypomnieć winniśmy, że wełniane kaftaniki sprzyjają wytwarzaniu się wrażliwej skóry, jak niemniej ciepła odzież w lecie, pobudzająca do obfitej wydzieliny potu.

Skłonność do cierpienia, powszechnie znanego pod nazwą pokrzywki, polega również na nadmiernej wrażliwości mechanizmu naczyniowego. W przeważnej liczbie przypadków bywają bodźce chemiczne przyczyną pojawiania się tej przypadłości, aczkolwiek

tae); uprawą jego zajmują się przeważnie w południowej Francji, Hiszpanii i Dalmacii.

Liście rozmarynu prócz pierwiastku gorzkiego zawierają w sobie olejek lotny, który otrzymuje się ze świeżego, kwitnącego ziela za pomocą destyllacji Jest to płyn bezbarwny lub koloru zielono-żółtego, o smaku i zapachu, zbliżonym do kamfory, i posiada w wysokim stopniu własności odświeżające.

Jakkolwiek rozmaryn ma zastosowanie przeważnie w perfumerji i kosmetyce, jednakowoż stosowanym również bywa i w medycynie, zarówno zewnętrznie jak i wewnętrznie.

Jestto dobry środek przeciwkurczowy (zwłaszcza pożytecznym okazuje się u histeryczek) i może zastąpić walerjanę; najlepiej w takich razach używać go w naparze (10 części rozmarynu na 200 części wody).

Zewnętrznie używa się w medycynie do okładów aromatycznych, stosowanych niekiedy z doskonałym skutkiem przy różnego rodzaju nerwobólach i migrenie.

Główne jednakże zastosowanie ma rozmaryn w perfumerji i kosmetyce. Najczęściej dodawanym bywa do wody kolońskiej i octów toaletowych, dzięki swoim własnościom aromatycznym. Olejek rozmarynowy należy przechowywać w miejscu chłodnem, bez dostępu światła i powietrza, gdyż bardzo łatwo utlenia się, gęścieje i nabiera nieprzyjemnego zapachu, zwłaszcza gdy jest nieświeży lub zafałszowany w pewnej części.

Odróżniamy dwa gatunki olejku rozmarynowego: francuski i włoski. Francuski jest lepszy i droższy, to też częściej bywa fałszowany, na co szczególną należy zwracać uwagę przy przyrządzaniu drogich perfum i dobrej wody kolońskiej. Włoski olejek rozmarynowy ma zapach mniej miły, używanym bywa do perfumowania mydeł i wyrobu tanich perfum.

Prócz wody kolońskiej i octów toaletowych wiele innych wyrobów kosmetycznych przyrządza się z dodatkiem olejku rozmarynowego.

R. stanowi część składową słynnej niegdyś wody węgierskiej, której używano (i teraz niekiedy używają) do nacierania skóry (czoła i skroni) przy bólach głowy. Jest to słaby wyskokowy destylat z liści rozmarynu i kwiatów lawandowych. Ponieważ woda węgierska w czasie upału oddaje niekiedy bardzo dobre usługi, więc podaję przepis:

Rp.
Spirytusu (90%) 1000,0
Franc. ol. rozmaryn. 15,0
Olejku cytryn. 10,0
„ miętowego 0,5
Esprit de Roses 100,0
Ekstr. pomar. 12,0
MDS. Zewnętrzne.

Wreszcie nadmienić wypada, że ol. rozmarynowy wchodzi bardzo często w skład t. zw. płynów „na wzmocnienie i porost włosów".

W jakim stopniu olejek rozmarynowy przyczynia się do tego wzmocnienia i porostu — orzec trudno, zaznaczyć jednakże należy, iż dość często usprawiedliwia pokładane w nim nadzieje, zwłaszcza w przypadkach wypadania włosów na tle nerwowem i wskutek osłabienia.

Można przypuścić, iż jako środek orzeźwiający, tonizujący i drażniący wywiera on wpływ zbawienny na skórę i cebulki włosowe, działa więc na włosy tak samo jak china.

---

nie można wpływom mechanicznym i psychicznym odmówić znaczenia w szeregu związków przyczynowych.

Na szczęście nie wywołują pokrzywki (u osób skłonnych do tej wysypki) wszelkie czynniki, sprzyjające jej rozwojowi, natomiast oddziaływa każdy osobnik na niektóre tylko bodźce. Zjawisko to znane jest pod mianem idyosynkrazyi.

To też jedni zapadają na pokrzywkę pod wpływem fermentów, tworzących się w przewodzie pokarmowym na tle nieprawidłowego trawienia, inni znów po spożyciu ryb, raków, ostryg, kawioru, poziomek, lub po zażyciu antipiryny, phenacetyny, a nawet po zasypaniu rany jodoformem. Pamiętać należy o malaryi, dającej często impuls do pokrzywki, która znika bezpowrotnie po wyleczeniu schorzałej śledziony.

Powszechnie znaną jest rzeczą, iż ukłucie komarów, pluskiew i pcheł, a moskitów w krajach południowych warunkuje często pokrzywkę.

Z bodźców mechanicznych wymienimy tylko drapanie wrażliwej skóry i zadraźnienie włoskami gąsienic (Cnethocampa processionea). Nadmienić wypada, że włoski owych gąsienic, unoszące się w niektórych okolicach lesistych w powietrzu, nagabują zarówno osoby z wrażliwą, jak i odporną skórą, wywołując na twarzy, szyi i rękach bąblowatą wysypkę.

Nieda się zaprzeczyć, że moment psychiczny odgrywa w przebiegu tej przypadłości ważną rolę. U jednej z pacyentek, u krórej równowaga układu nerwowego jest silnie zachwiana, występuje każdorazowo pokrzywka, ilekroć spojrzy na poziomki. Zaznaczyć należy, iż osoba ta przebyła pokrzywkę wśród przykrych objawów swędzenia i pieczenia po spożyciu poziomek.

Tyle na razie odnośnie do przyczyn tej przypadłości, której bilans ofiar przewyższa stokroć w porze letniej liczbę cierpiących w zimie.

Różnorodność przyczyn, warunkujących pokrzywkę, nie pozwala na leczenie jedną, szablonową metodą. To też w przypadkach częstego zapadania na wzmiankowaną wysypkę, należy zwrócić się do lekarza, który, zwalczywszy przyczynę, łatwo zapobiegnie powrotom.

Znamiennem jest, że idyosynkrazya do pewnych potraw przechodzi na potomstwo drogą dziedzi-

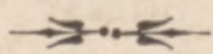
Dla wiadomości czytelników podaję przepis na rozmarynowy płyn do włosów.

Rp.
Wody rozmarynowej 1000,0
Spirytusu 60,0
Najlepszego węglanu potas. 10,0
MDS. Woda do włosów.

J. S-ki

Leczenie owrzodzeń skóry za pomocą światła.

Jednym z najpotężniejszych czynników leczniczych w cierpieniach skórnych i kosmetycznych jest światło. Czynnik ten (światło sztuczne lub promienie słoneczne) zwłaszcza doskonale nadaje się do leczenia różnego rodzaju wrzodów (naprz. czyraków), tak iż zupełnie zbyteczną staje się interwencja chirurgiczna. Leczenie chirurgiczne częstokroć wymaga szerokiego cięcia, wygojenie trwa czasem długo, i w rezultacie pozostaje bardzo niepożądana pod względem kosmetycznym blizna. Zupełnie inaczej działa światło: pod wpływem jego następuje wessanie wrzodu w wypadkach świeżych niekiedy w ciągu kilku minut; ropa zbiera się w środku wrzodu, i dostatecznem jest lekkie nacięcie dla otrzymania zupełnego wygojenia w stosunkowo bardzo krótkim czasie.

Za pomocą światła goją się znakomicie *wszelkiego rodzaju owrzodzenia, bez względu na charakter i pochodzenie.* Ten fakt ma oczywiście dla kosmetyki bardzo doniosłe znaczenie.

Jak objaśnić zbawienne działanie światła w tym kierunku? Według najnowszych badań przy stosowaniu światła wywołujemy sztuczne przekrwienie tętnicze. Promienie światła (nie ich ciepłota, gdyż identyczne działanie posiada światło zimne) rozszerzają naczynia i wywołują obfity przypływ krwi z głębokich warstw do miejsca, na które zostały skierowane owe promienie; ożywcza fala krwi wypycha ropę z wrzodu, który następnie prędko się goi. Ciepłota promieni powinna być niezbyt wysoką (odpowiadać mniej więcej ciepłocie ciała). Procedurę stosuje się, zależnie od poszczególnych przypadków, codzień po kilka godzin lub minut.

Szybkość samego gojenia należy przypisać bądź własnościom wysuszającym światła, bądź też zbawiennemu wpływowi krwi, która obok własności odżywczych w stosunku do chorych tkanek, wytwarza też t. zw. antytoksyny, zabijające zarówno toksyny (jad wytwarzany przez bakterje) jak i same bakterje.

Stosowanie światła jest zabiegiem leczniczym stosunkowo niedrogim. Samo przez się rozumie, iż zabieg ten stosować mogą tylko lekarze-specjaliści, i pod żadnym pozorem spraw takiego rodzaju nie należy leczyć w t. zw. „gabinetach kosmetycznych“, nawet najszumniej reklamowanych i pozostających rzekomo pod kierunkiem lekarza.

Dr. L. S.

---

czności; fakt ten ułatwia profilaktykę u dzieci rodziców skłonnych do pokrzywki.

Najważniejszym dla nas objawem pokrzywki jest uporczywy świąd, który zmusza nieraz pacyentów do ciągłego drapania skóry, co może pociągnąć za sobą sprawy zapalne, po ustąpieniu których pozostają ciemne smugi, przypominające brunatne pasma na szyi od obcisłych kołnierzy.

Na ten moment należy baczną zwrócić uwagę; dzieciom należy na noc zakładać opaski na palce; paznogcie należy starannie obcinać, a wśród dnia byłoby wskazane uśmierzać swędzenie 1% spirytusem mentolowym.

Z wewnętrznych środków działa skutecznie salicylan sodowy (Natrium salicylicum) w mniejszej lub większej ilości, zależnie od wieku pacyenta.

Dr. L. Luster.

Z balneoterapii.

O leczeniu przewlekłego zniekształcającego reumatyzmu.

Według zdania wielu lekarzy cierpienie to jest prawie nieuleczalne. Jednakowoż doświadczenia ostatnich kilku lat wykazały, iż za pomocą kuracji kąpielowej można osiągnąć dobre wyniki nawet w przypadkach bardzo ciężkich, gdzie nie pomagają żadne środki farmaceutyczne ani elektryzacja.

Dobre wyniki dają mianowicie kąpiele błotne, szlamowe oraz siarczane. Czynnikiem leczniczym jest tutaj wilgotne ciepło, działające przeciwzapalnie i kojąco, powodując wessanie nacieczeń.

Temperatura takich kąpieli sięga zazwyczaj 40—42°, konsystencja szlamu nie powinna być zbyt gęsta, u osób zaś słabych, starych lub cierpiących na serce stosuje się kąpiele płynne.

Kąpiele należy brać codziennie lub co drugi dzień w ciągu 20 — 30 minut; przy kąpielach siarczanych stosuje się prócz tego prysznice z wody siarczanej (o ciepłocie 40—45°) na zajęty staw i wodę siarczaną do picia. Po 3 wannach należy zrobić przerwę; całą kurację stanowią zazwyczaj 20 kąpieli.

Podczas kuracji chory musi dość dużo chodzić, wykonywać, w miarę możności, dużo ruchów i ćwiczyć chore stawy (za pomocą aparatów Zandera).

Wzmagające się podczas kuracji bóle są pierwszą i najpewniejszą oznaką poprawy; do tej oznaki jako signum dalszej poprawy przyłącza się zadawalniające ogólne samopoczucie, poprawa apetytu i snu, oraz stopniowe zmniejszanie się nacieczeń.

Do rzędu owych niewielu zdrojowisk błogosławionych, posiadających wybitną wartość leczniczą w omawianym kierunku, należą Cieplice Trenczyńskie i Piszczany. Swoje niezwykłe znaczenie zawdzięczają te zdrojowiska niezrównanej sile leczniczej mułu mineralnego, jakiej nie posiada żadne z innych znanych krajowych i zagranicznych miejsc kuracyjnych.

Prócz zniekształcającego reumatyzmu stawowego, w zdrojowiskach tych leczy się skutecznie i wiele innych chorób; lecz o tem pomówię obszernie przy systematycznym przeglądzie miejsc kuracyjnych krajowych i zagranicznych.

Dr W. M.

Odpowiedzi Redakcji.

Matce z prowincji. 1) Preparatów żelaza jest w handlu dużo; nie wiemy, o jakim mowa jest w liście. 2) Tylko lekarz. 3) Krynica, Kudowa, Pyrmont. 4) Adresów lekarzy nie podajemy. 5) W poprzednim numerze.

Ex-wojakowi. 1) W numerze dzisiejszym. 2) Poinformują zarządy tych zdrojowisk.

Dr. J. w S. 1) Preparaty te wyśle za zaliczeniem każda apteka warszawska. 2) Oceny takie będziemy stale podawać. 2) Zawiera paraphenylediamin. 4) Za słowa uznania dla naszej pracy serdecznie dziękujemy.

Młodocianej. 1) Woalka. 2) Woda kolońska. Mydło neutralne. 4) W numerze dzisiejszym.

Młodej lecz już siwiejącej. 1) Farba **„Kascha“**. 2) Nie pudrować. 3) Woalka. 4) W numerze poprzednim 5) Tylko lekarz-ginekolog. 6) Woda *ciepła.*

Ursusowi. 1) Cieplice Trenczyńskie, Piszczany, Busko lub Solec. 2) Poinformują zarządy tych zdrojowisk. 3) Tylko lekarz. 4) Da się wyleczyć. 5) Pobyt dość kosztowny.

Fru-fru. 1) Poinformuje najlepiej dentysta. 2) O eliksirze tym będzie zamieszczona wzmianka w jednym z najbliższych numerów. 2) Woda *ciepła.* 3) Woalka. 4) Puder mitinowy.

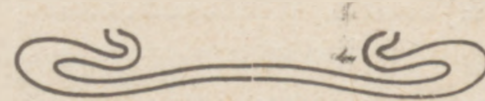
Antoninie. 1) Otwock lub Zakopane. 2) Poinformuje sanatorjum Dra Dłuskiego w Zakopanem. 3) Lichtmitin Krewela. 4) Mydło mitinowe. 5) Woalka.

Prenumeratorce z Kijowa, 1) Istnieją, lecz pisane są przez osoby zupełnie niekompetentne i w dodatku niesumienne, które zamiast uświadamiania na pierwszy plan wysuwają reklamę. 2) W języku francuzkim—**Bar. Staafe**: „Savoir-vivre“.

Nauczycielowi. Dział ten mamy zamiar wprowadzić od jesieni; poruszymy tę sprawę w ankiecie specjalnej.

Gronu Polek w Chicago. 1) Czy preparaty te są do nabycia w Ameryce—nie wiemy. 2) Szkodliwa—zawiera ołów. 3) Szkodliwe. 4) Adres: Paris 12 Boulevard de Strasbourg. 5) Podamy w jednym z najbliższych numerów. Za słowa uznania dla naszej pracy serdecznie dziękujemy. Adres Dr. L.—Kraków, Floryańska 37.

Prenumeratorce z Łodzi. Preparaty w liście wymienione są szkodliwe.

NADESŁANE.

Redaktor i Wydawca **Dr. H. Zamenhof.** Druk J. Kamińskiego, Nowy-Świat 48, Telefon 36 46.